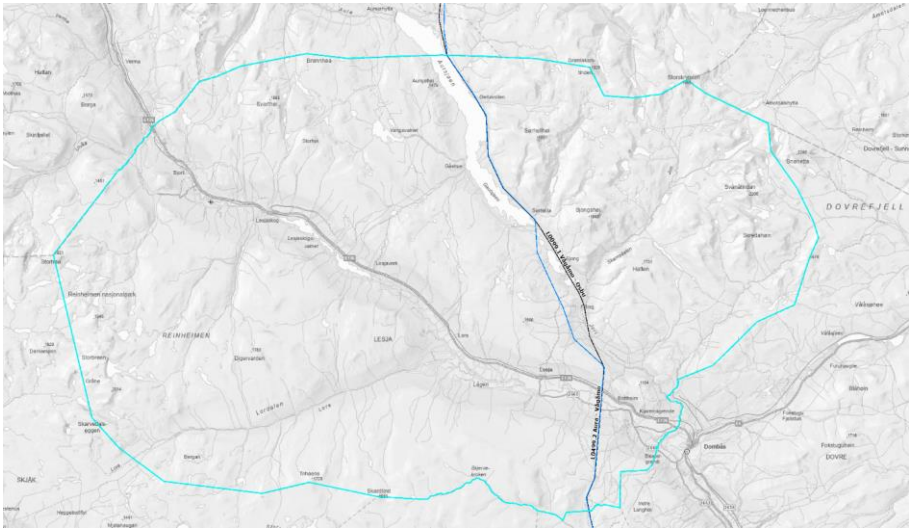
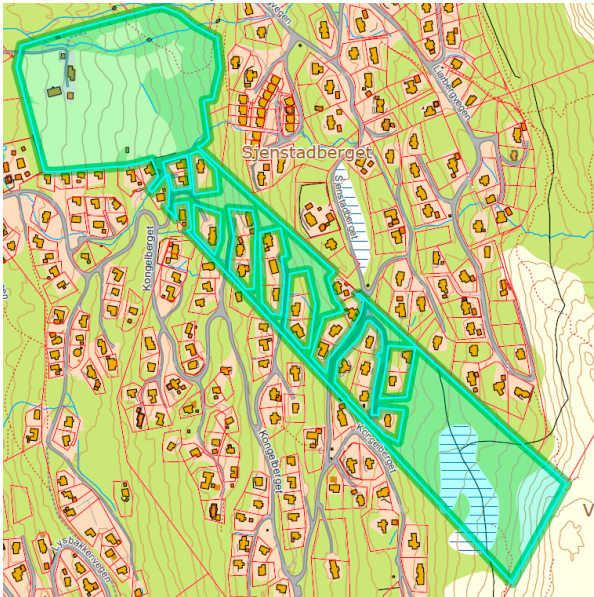

Dato/uttale	Innspel	Kommentar
Statnett SF, 27.06.2024	Statnett har særskilt anleggskonsesjon etter energiloven for transmisjonsnettanlegg i Lesja kommune. Dette innebærer at Statnett eier og drifter følgende anlegg i kommunen. - 132 kV ledning Vågåmo – Osbu - 300 kV ledning Aura - Vågåmo <i>Oversiktskart over våre anlegg i Lesja kommune</i> På denne bakgrunn gjør vi oppmerksom på at det innenfor planområdet må tas hensyn til de anlegg som er nødvendig for Statnett å drifte. Statnett har følgende merknader.	Tar det til etterretning, og vil bli innarbeidet i kommuneplanens arealdel.

	Felles for elektriske anlegg - inntegning i plankart Planområdet berøres av eksisterende 132 kV og 300 kV transmisjonsnettleddning. Transmisjonsnettleddningen er bygget og drives i medhold av særskilt anleggskonsesjon gitt av Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), jf energilovens § 3-1 første ledd. Anlegg bygget i medhold av anleggskonsesjon er i all hovedsak unntatt fra Plan- og bygningslovens regler, og for slike anlegg kan det derfor ikke vedtas planbestemmelser eller vilkår som del av reguleringsplan for andre tema. Utgangspunktet er derfor at slike transmisjonsnettleddninger og transformatorstasjoner i en kommuneplan ikke skal inntegnes som ett planformål, men innarbeides i plankartet som hensynssone med SOSI-kode H740 (båndlegging etter Energiloven) og tilhørende reguleringsbestemmelser (pbl §§ 11-8 d) /12-6). Statnett ber om at følgende reguleringsbestemmelse knyttet opp mot hensynssonen for transmisjonsnettanleggene: <i>“Det er ikke tillatt med ny bebyggelse innenfor hensynssonen og alle tiltak i terrenget og anleggsarbeid innenfor hensynssonen skal på forhånd avklares med ledningseier.”</i> Hensynssonen bør være identisk med ledningsanleggets byggeforbudsbelte. Byggeforbudsbelte langs disse transmisjonsnettleddningene er henholdsvis totalt 38 meter, 19 meter målt horisontalt til hver side fra senter av ledningen for 300 kV og totalt 32 meter, 16 meter målt horisontalt til hver side fra senter av ledningen for 132 kV. Det må ikke iverksettes tiltak som medfører forringelse av adkomst til Statnetts anlegg. Det må heller ikke gjøres inngripen i terrenget som medfører endring av overdekningen over kabler eller oppfylling	
--	--	--

	av terrenget som medfører redusert høyde opp til luftledningsanlegg. Anleggsarbeid nært høyspentanlegg – 30 meters varslingsgrense Anleggsarbeid nært spenningssatte anlegg må skje på en måte som ikke gir fare for Statnetts ledninger eller skade på personell, maskiner og utstyr. I tillegg til byggeforbudsbeltet er det en varslingsavstand på 30 meter det fra ytterste strømførende fase på ledningen. Statnett som ledningseier skal derfor kontaktes minst 6 uker før planlagt oppstart av arbeid med anleggsmaskiner i en horisontal avstand nærmere enn 30 meter fra ytterste strømførende line. Det samme gjelder dersom det skal gjennomføres sprengningsarbeider eller gravearbeider mv som kan gi risiko for å påføre overføringsanlegget skade eller gi skade på tiltakshaver eller utstyr. Det vil da være nødvendig med befarings og nærmere avtale om aktuelle sikkerhetstiltak. Vi viser ellers til veiledning på Statnett sin hjemmeside https://www.statnett.no/om-statnett/vart-hms-arbeid/arbeid-nar-hoyspentanlegg/ samt publikasjonen "Anleggsmaskiner og elektriske anlegg" som finnes der. Statnett ber om at den sistnevnte publikasjonen følger det videre planarbeidet da denne illustrerer grunnlaget for vårt HMS-arbeid ved ledninger som er spenningssatt. Når det gjelder ROS-analyse ber vi om at denne gjennomføres med hensyn til transmisjonsnettet som kritisk infrastruktur både med hensyn til ferdig bygget anlegg og med hensyn til anleggsgjennomføring. Statnett ber om å være høringspart i det videre planarbeidet.	
--	--	--

Anett Svanemyr, 02.07.2024	Gjelder eiendom Skriu med gnr 2 bnr 44 på Bjorli. En betydelig del av eiendommen er allerede godkjent som fritidsareal og benyttet til hytteutbygging. Det er naturlig i fremtiden å vurdere likedan for gjenstående del. - Privat formål/privat aktivitet 	Innspelet vil bli vurdert videre i planarbeidet, og opp mot silingskriteria. - Terreng, adkomst, myr - Silingsprosess
Mattilsynet, 02.07.2024	<u>Mattilsynets innspill til planprogram</u> Våre innspill her dreier seg i hovedsak om beskyttelse av drikkevannskilder. Vi forutsetter likevel at også Mattilsynets andre sektorområder blir ivaretatt i den kommunale planleggingen der dette er hensiktsmessig. <u>Innspill om drikkevann og vannforsyning</u>	“Nasjonale mål for vann og helse (2024) blir lagt inn under “Nasjonale føringer” i planprogrammet. Videre i arealdelen vil det bli jobbet med sikring av drikkevannskilder og hensynssoner med

	Det er vesentlig at planprogrammet bidrar til at kommunens arealplaner har et tilstrekkelig drikkevannsfokus. Både innbyggerne og fritidsboende i Lesja kommune skal sikres nok vann av drikkevannskvalitet og bidrar til at drikkevannskilder blir bevart og beskyttet. Kommunen skal gjennom kommuneplanens arealdeler fastsette soner og bestemmelser som vil gi trygg og varig vannforsyning for sine innbyggere. Nasjonale og regionale føringer Det forventes at Lesja kommune, i planprogrammet for kommuneplanens arealdel, legger nasjonale og regionale føringer til grunn. Vi viser til «Nasjonale mål for vann og helse (2024)». Dette er en overordnet plan med føringer til kommuner og tiltakshavere for å ivareta drikkevann som en naturressurs for all framtid. Videre viser vi til «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023 – 2027». Der står det blant annet: «Kommunene har ansvar for å sikre husholdningene og næringslivet tilgang på tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Dette er en forutsetning for god helse og et velfungerende samfunn. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vannforsyning og avløp, er derfor en viktig del av kommunale planer.» «Kommunens drikkevannsforsyning skal inngå i vurderingen av samfunnssikkerhet i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Drikkevannskilder tas hensyn til og sikres i planlegging, blant annet for å redusere behovet for vannrensing.» Mattilsynet stiller seg bak disse nasjonale forventningene og ønsker å bli holdt orientert i det videre arbeidet med kommuneplanens arealdel.	bestemmelser og retningslinjer. Kommunen må vurdere reservevannsforsyning til Bjorli.
--	---	---

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, 11.07.2024	Uttalelse fra DMF Ifølge Norges geologiske undersøkelse (NGU) sine ressursdatabaser er det 37 registrerte forekomster av grus og pukk, og til sammen 19 forekomster av malm og naturstein i Lesja. Kommunen kan vurdere å ha inn et punkt om mineralressurser under punkt 4.4. i planprogrammet. Sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster gjøres utilgjengelig av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse. Det er derfor viktig at det i planarbeidet konkret blir vurdert hvordan arealbruken i Lesja kan få betydning for mineralske forekomster og mineraluttak, og hvordan kommunen skal forvalte de ulike mineralressursene. Kommunen kan vurdere å ta inn et punkt i silingskriteriene, om innspill kommer i konflikt med mineralressurser som kan være viktige. Det er store lokale og regionale forskjeller i tilgang til mineralske ressurser. Behovet for mineralske ressurser kan knyttes til alt fra lokal byggeaktivitet til storskala gruvedrift mot et globalt marked. Det vil være næringsinteresser ved utnyttelsen av mineralske ressurser, både direkte ved det enkelte masseuttak og indirekte ved ulike typer industriell videreforedling av ressursene. Tilgang på byggeråstoffer er avgjørende for å kunne realisere planlagte utbyggingstiltak. Det er viktig at kommunen vurderer om uttak av ressurser lokalt, spesielt byggeråstoffer, også er viktige regionalt. Ifølge DMFs levetidskart og ressursregnskap for byggeråstoff i Norge, har Lesja mellom 10 og 20 års levetid for sine uttak av knust fjell og mellom 20 og 50 år levetid på uttak av løsmasser. Statistikken er basert på driftsrapportering fra registrerte masseuttak i 2022 og inkluderer ikke overskuddsmasser fra bygge- og anleggsvirksomhet.	Områder der det skal drives masseuttak i planperioden vil bli avsatt til nåværende råstoffutvinning i plankartet. Det settes inn et nytt silingskriterie som går ut på mineralressurser: Konflikt med mineralressurser. Levetid for knust fjell i Lesja er 10-20 år, og 20-50 år av løsmasser, antatt av DMF. I denne arealdelen er det i hovedsak foreslått uttak i elv, samt et område på Lesjaverk som stoppet opp under regulering.
---	---	--

	Arealbruk for masseuttak DMF har gått gjennom hvordan kjente uttak i vårt uttaksregister⁵ og konsesjonskart er avsatt i gjeldende areadel: • Dalsiden, Sletthella er satt av til råstoffutvinning. Uttaket er registrert som meldepliktig etter mineralloven. • Enebo grustak er satt av til råstoffutvinning og LNFR-formål. Uttaket fikk tildelt konsesjon 29.11.2018. • Grøna massetak er satt av til LNFR-formål. Uttaket er registrert som meldepliktig. • Kårbøseter er avsatt til råstoffutvinning. Uttaket fikk tildelt konsesjon 29.11.2017. • Lordalen grustak er avsatt til råstoffutvinning og LNFR-formål. Uttaket fikk tildelt konsesjon 22.12.2016. • Sjøheimberget er avsatt til råstoffutvinning. Uttaket fikk tildelt konsesjon 10.07.2019. Områder der det skal drives masseuttak i planperioden bør avsettes til nåværende råstoffutvinning i plankartet. Områder der det er planlagt masseuttak som ikke er påbegynt, eller områder for utvidelse av eksisterende masseuttak, bør avsettes til framtidig råstoffutvinning, og vises i plankartet med ytre grenser for framtidig uttak. Kommunen kan vurdere å ta ut arealer der det ikke lenger er aktuelt å drive uttak. Hensynssoner DMF forventer at kommunen vurderer å bruke hensynssone H590, jf. plan- og bygningsloven §11-8 c) for å synliggjøre områder med registrerte forekomster med mineralske ressurser som kan være aktuelle for framtidig utvinning. Hensikten med en slik hensynssone kan være å sørge for at det ikke foretas utbygging eller tiltak som kan vanskeliggjøre senere mineralutvinning.	
--	---	--

	Kommunen kan også vurdere å benytte hensynssone H590 på arealer omkring eksisterende mineraluttak der det ikke er registrerte forekomster for å unngå konflikt med andre arealinteresser. Gamle gruver I områder med gamle gruver bør kommunen vurdere om ny arealbruk kan komme i konflikt med gruveåpninger og avsluttede underjordsanlegg, og vurdere om gruveåpninger skal synliggjøres i plankartet. Konsekvensutredning Mineralressurser er ikke konkret listet opp i planprogrammet under tema som skal konsekvensutredes. I arbeidet med arealdelen må kommunen identifisere vesentlige virkninger av forslag til endret arealbruk på viktige mineralressurser, jf. Forskrift om konsekvensutredninger § 21. I dette arbeidet skal grus- og pukkdatabasen og mineralressursdatabasen fra NGU og DMF sitt kartgrunnlag legges til grunn for utredning av arealinnspill. Alle nye områder som kommer i nærheten av, eller i berøring med, mineralske forekomster, prospekter eller masseuttak, bør vurderes om de gjør ressurser utilgjengelige for framtida. Ved masseuttaksområder bør kommunen også vurdere om endret arealbruk berører potensielle utvidelsesområder for uttaket. Se også DMFs kart med konsesjonsområder i kommunen. Det er viktig at kommunen tar med i vurderingen at ressurser som ikke nødvendigvis er vurdert som viktige i nærmeste planperiode, kan bli viktige i framtida. Dersom kommunen går inn for arealbruk som påvirker områder med ressurser, bør kommunen i tillegg vurdere om det finnes relevante avbøtende tiltak.	Mineralressurser settes inn som et konsekvensutredningstema i alle nye områder som er i nærheten av mineralske forekomster.
--	---	--

	Kjente forekomster som ikke har fått en verdivurdering av NGU kan inneholde ressurser som er, eller kan bli, viktige. Innenfor prospekter er det større sannsynlighet for at det kan finnes forekomster som kan være viktige. Ved forslag om ny arealbruk som kan påvirke forekomster og prospekter, må det innhentes informasjon som gir et endelig beslutningsgrunnlag for om viktige ressurser blir berørt. Nye arealer som skal avsettes til råstoffutvinning bør begrunnes ut ifra at det er et reelt behov for uttak av ressurser, som ikke kan erstattes av for eksempel overskuddsmasser, eller ved utvidelse av eksisterende uttak. Dersom det blir foreslått å etablere nye masseuttak, bør det følge en begrunnelse i konsekvensutredningen der det vurderes om avsetting av areal for råstoffutvinning er i tråd med <i>Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning</i>. Bestemmelser i arealdelen I utformingen av bestemmelsene til ny arealdel anbefaler DMF at kommunen stiller tydelig krav om reguleringsplan for nye, og utvidelser av eksisterende, masseuttak. Regulering vil gi gode muligheter til å legge til rette for en forutsigbar, hensiktsmessig og forsvarlig drift av uttaket og bedre forvaltning av ressursene som skal tas ut. I tillegg vil en planprosess ivareta medvirkning, og bidrar til å sikre utredning av, og ivareta hensyn til, konsekvenser for miljø og samfunn. Alle uttak av mineralske forekomster er i utgangspunktet omfattet av mineralloven, uavhengig av størrelsen på uttaket. Kommunen kan vurderer å ta inn retningslinjer eller veiledende tekst til bestemmelsene som sier at samlet uttak på mer enn 10 000 m³ krever driftskonsesjon fra DMF før uttaket kan starte opp, og at for uttak over 500 m³ gjelder meldeplikt.	Kommunen vil videreføre krav om regulering av masseuttak. Øvrige innspill tas til orientering.
--	--	---

	Kommunen kan også vurdere å stille krav om massehåndteringsplan for planer og tiltak som genererer overskuddsmasser. Det er viktig at masser av god kvalitet gjenvinnes som byggeråstoffer der dette er mulig. Dette kan redusere presset på grus- og pukkressurser og behovet for transport av masser. En helhetlig vurdering av massehåndtering i plansammenheng kan være et nyttig virkemiddel for å avklare dette.	
NVE, 12.07.2024	NVEs konkrete uttale Planprogrammet legg føringar for arbeidet med kommuneplanens arealdel. Vi viser til NVEs rettleiar 2/2017 Nasjonale og vesentlege regionale interesser innan NVEs saksområde i arealplanlegging, der det er beskrive korleis våre forvaltningsområde skal varetakast i kommunale arealplanar. Vi viser til Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling. Kapittel 2.10 og 2.12 gir rettleiing til utarbeiding av kommuneplanens arealdel. Lesja kommune har vurdert ulike tema som skal vurderast i planarbeidet. Kap. 5.11 omhandlar areal som skal tilbakeførast til LNFR. NVEs faglege råd er at planprogrammet gjerne kan vera meir tydeleg på kva metodikk som må leggjast til grunn for dette arbeidet. Gjennom arbeidet med arealplanen må det identifiserast kva for nokre tidlegare vedtekne arealplanar som med dagens kunnskap om klimaendringar, naturfare og vassdragsmiljø ikkje ville blitt godkjent for vidare utbygging. Kommunen må gjennom arealplanen ta stilling til om desse tidlegare vedtekne arealplanane skal opphevast eller endrast.	Kommunen vil prioritere å få tydelige bestemmelser og retningslinjer til eksisterende og nye planer med tanke på naturfare og vassdragsmiljø med mer.

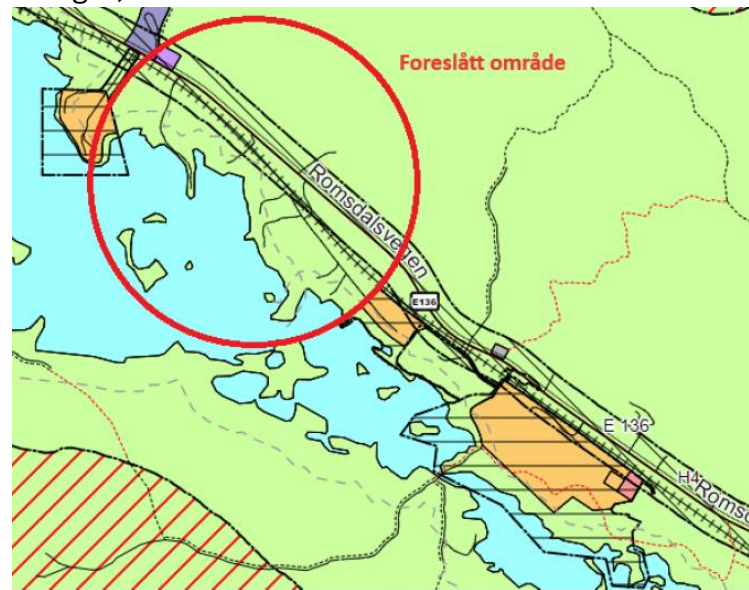
	Vi syner til Kommunal- og distriktsdepartementet Utredning, grunnlag for veileder om revisjon av kommunale arealplaner. NVEs faglege råd er at klimaendringar og naturfare blir via ekstra merksemd i arbeidet med kommuneplanens arealdel. Lesja kommune må setja av nok areal til å handtera naturfare. God arealplanlegging er peika på som det viktigaste verkemiddelet for å førebyggja skadar frå flaum, skred, erosjon og overvatn. Igangverande klimaendringar vil auka risikoen for desse faretypene. Vi erfarer at det ofte er ei utfordring å setja av store nok og samanhengande areal til å sikra avrenninga til overvatnet på overflata i intense nedbørshendingar, kapasitetsbehovet til vassdraga i flaum, erosjonsutsette areal, skredutsette areal og nødvendige areal for mildnande tiltak (sikringstiltak). Spesielt må dette vera tema i nye utbyggingsområde og i fortettings- og transformasjonsprosjekt. Naturfare må vera ein premiss for arealutviklinga i Lesja kommune. Klimaendringane gjer det viktigare enn nokon gong å sikra ei heilskapleg forvaltning av nedbørsfelt. Ifølgje pbl. § 3-1 bokstav g) og i) er tilpassing til forventta klimaendringar og ei heilskapleg forvaltning av krinsløpet til vatnet ei planoppgåve. Den heilskaplege forståinga av krinsløpet til vatnet og korleis dette blir påverka av tiltak, er avgjerande for å få til ei trygg utbygging. Vassdraga, både små og store, er viktige levestader for mange av våre plante- og dyreartar. Det same er sona mellom vatn og land som består av leveområde som varierer frå det våte til det tørre. Denne variasjonen i habitat gjer at sona har eit særleg høgt artsmangfald. I tillegg fungerer vassdraga med kantsona som ein nødvendig vandringskorridor i område der menneskelege inngrep elles har delt	Det er viktig å legge inn hensynssoner og tilstrekkelig areal til naturfare og vassdrag og overvannshåndtering.
--	--	--

	opp dei naturlege leveområda til artane. Inngrep i og langs vassdrag kan innebera uopprettelege tap av habitat og svekking av dyre- og planteliv, økosystem, landskapsverdiar med meir. NVEs faglege råd er at energianlegg og energibruk blir via ekstra merksemd i arbeidet med kommuneplanens arealdel. I Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2023–2027 (regjeringa.no) er det fleire forventningar knytt til klima og energi. Mellom anna skal kommunane leggja til rette for meir fornybar energiproduksjon, særleg i område med kraftkrevjande næringsutvikling. Det er viktig å sikra god balanse mellom meir fornybar energi og miljøomsyn (forventning nr. 32). Tilgang på kraft og tilhøyrande infrastruktur er ein premiss for planarbeid knytt til etablering av nye næringsareal. Vi oppmodar kommunane til å vurdere korleis arealdelen kan leggja til rette for: - Ny fornybar kraftproduksjon. - Samlokalisering av verksemd med overskotsvarme med aktivitet som har behov for varme. - Effektiv energibruk i bygningar og andre sektorar.	Lesja kommer takker for gode innspill som blir tatt med vidare i planarbeidet.
Atle Einbu Teigen, 14.08.2024	Som eier av gnr/bnr 17/3 og 4, foreslår Einbu Teigen at hele eller deler av området mellom Høggholen og Bryggen Hyttegrend blir fritidsområde i arealplanen. Etter hans oppfatning er det ikke mulig å få kjøpt tomter i noen av feltene. I Lesjaskogsvatnet Hyttegrend som er noe lenger øst, er det igjen noen få ledige tomter. Det ligger allerede 12 hytter i dette område, og det er mulighet for mer utbygging. Tidligere har ikke dette vært mulig på grunn av usikre planoverganger langs jernbanen. Bane Nor har nå planer om å bygge kulvert omtrent midt i dette feltet, og da legge ned alle planoverganger	Innspillet vil bli vurdert etter silingskriteriene. Lesja kommune må gjøre en analyse av hva som er tilgjengelig av ledige tomter i området.

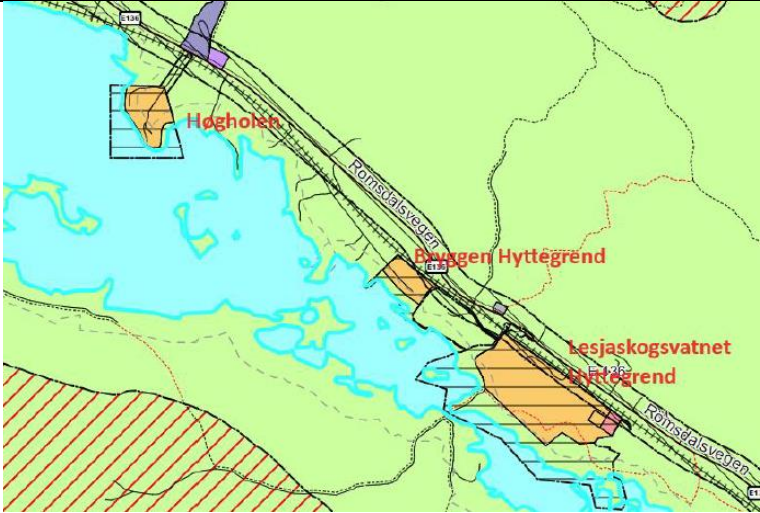
mellom Høggholen og Bryggen. Det er planlagt en parallellveg langs hele jernbanen i dette område som vil sikre veg til hele området.

Lesja Kommune har lagt kommunalt vann og avløp til Aaheim, som kun er en styrt boring gjennom jernbane og E136 unna. Det vil også være mulighet til å legge VA i sammenheng med den nye kulverten. Strøm er det allerede i hele området.

Se figur;

Forholdene knyttet til infrastruktur og friluftsliv er viktige stikkord.

		
Eldrerådet i Lesja, 15.08.2024	<u>Under punkt 3.4. Kommunale planar og føringar:</u> Strategiplan - Leve hele livet 2021-2024 er avløst av "Bo trygt hjemme" - reformen. Hvilke planer har Lesja i forhold til den reformen? Skal det lages en strategiplan for det arbeidet? <u>Om 4.2. "Folkesetnaden i Lesja".</u> Siden befolkningen i Lesja framover vil bestå av mange eldre, er viktig at dette blir tenkt på, i all planlegging i kommunen framover. Kommunen har ansvar for å sikre aktiv medverknad frå grupper som krev spesiell tilrettelegging slik som barn, unge og eldre. Dei eldre er gløymt i dette punktet. <u>Om 5.1 «Bustadsområde»:</u> Der det står at kommunen vil legge til rette for en variert boligstruktur, slik som leiligheter i sentrumsområder. For oss eldre er det viktig med en slik utbygging i nærheten av butikk, bussholdeplass, turmulighet,	Eldrerådet kommer med flere innspill som ikke gjelder kommuneplanens arealdel og dette planprogrammet. Disse innspillene besvares ikke her. Kommunedirektøren er ikke enig i at eldre blir glemt i forhold til medvirkning. Eldrerådet er en sentral høringspart som har fått muligheter til å gi uttale. Det er også gjennomført flere åpne møter i arbeidet med kommuneplanens arealdel.

	kulturelle- og sosiale tilstøtninger mm. Siden de eldre helst vil bo i nærmiljøene sine, bør eventuelle leiligheter som blir bygd over hele bygda være universelt utformet. Dei eldre er einige i at det er viktig med meir konsentrerte og nye buformer i sentrumsområda på Lesjaskog og Lesja. I den forbindelse må lokale vegar, leikeområde, grøntområde/park, sikrast plass for barn, unge og gamle. <u>Om 5.3 "Næringsbebyggelse".</u> For oss eldre er det frustrerende å se hvordan en del landområder blir "ødelagt" av næringsvirksomhet, slik som uttaket av grus ol. i Brekkelia og som det er startet med i skogen ved Knipstugu på Lesjaverk. Området i Brekkelia har skapt store sår i naturen som egentlig ikke er akseptabelt. Disse bør ikke utvides, men tilbakeført LNFR-område etter hvert som dagens uttak blir fullført. <u>Om 5.5 Trafikksikkerhet.</u> Både for oss eldre og alle andre som ferdes etter veger i tilknytting eller i nærheten av europavegen eller jernbanelinjen, hadde vi sett det som en fordel av det ble bygd flere tilknytningsveger og færre overganger over jernbanesporet. Noen overganger burde kanskje og være erstattet av underganger. Lesja har gjort et godt arbeid med tanke på gang- og sykkelvegen i Lesja. Gang og sykkelvegen frå Solsida til Bjorli må bli ferdig så snart som råd. Gang og sykkelvegen heilt fram til og med Stugufloten må også byggast så snart som råd, først da kan Lesja kommune titulere seg som ei trafikksikker kommune for barn, unge og gamle. Dette har mye å si for alle de eldre som har 4-hjula mopeder. For at mange eldre skal kunne nytte gangvegane som gående, må det også være tilrettelagt med utvida lommer som har plass til benker for en liten hvil.	I arealdelen kan det sikres krav til universell utforming til ulike nødvendige arealer. Masseuttakene som nevnes er behandlet etter kravene i plan- og bygningsloven og forslag om masseuttaket ved Knipstugu er trukket. Gang- og sykkelveg fra Bjorli til Møre- og Romsdal grense vil jobbes med inn i kommuneplanens arealdel. Bane NOR har startet arbeid med stenging av planoverganger med mer. Med såpass stor hyttebygging på Bjorli er det ikke til å unngå inngrep i
--	---	--

	<u>Kommuneplanens samfunnsdel:</u> Viser til våre kommentarer vi laga til den i vår. Strategiplan – Leve hele livet er utgått i 2024. Den nye planen er Bo trygt hjemme. Kva gjer Lesja kommune med den planen? Blir det laga ein ny strategiplan for dei eldre? <u>Hyttebygging:</u> For nye areal skal det i framtida takast mykje meir omsyn til natur, naturmangfald og friluftsliv enn det har vore gjort til nå. Alt uttak av masse i Brekkelia/Storlia langs Brekkelivegen øydelegg naturmangfaldet og mulegheiter for tur og alt anna friluftsliv for både gamle og unge i vestre del av kommunen. Ei grend som Einbu, med aktivt landbruk, skogbruk og friareal for hyttefolket på Bjorli blir øydelagt til fordel for hyttebygging. Disse grusuttaka har laga store sår i naturen, og bør tilbakeførast til LNFR. <u>Tema og utgreiingar som skal klargjerast i KU:</u> Arealplanen skal ha ei klar og langsiktig målsetjing for bruken av alt areal i Lesja kommune. Det er viktig at både barn, unge og eldre sine interesser blir omfatta av kravet om konsekvensutgreiingar.	naturen og en del ulemper. Kommunen vil ha mer fokus på naturen i silingskriteriene, og dermed hvilke nye områder som blir tatt med til utbygging og gjennom bestemmelser og retningslinjer i kommuneplan. Øvrige innspill tas til orientering.
Statens vegvesen, 08.08.2024	Videre planarbeider bør redegjøre for befolkningsutvikling og tomtereseerve i planperioden og eksisterende tomtereseerve. Dette bedrer kommunen muligheter til å styre og lokalisere bosettingsmønsteret innenfor egne grenser. Vi forventer at statlige planretningslinjer for samordnet bolig- areal- og transportplanlegging legges til grunn ved vurdering av nye utbyggingsområder. Kommunen må legge vekt på hvordan arealdisponeringen kan bidra til mindre biltrafikk, og hvordan nye	Lesja kommune ønsker videre god dialog med Statens vegvesen, og vil legge nasjonale føringer til grunn.

	utbyggingsområder kan knyttes til kollektivtilbud. For utbyggingsområder som kan skape mye trafikk/parkering/besøkende, skal det utarbeides trafikkavviklingsplan i forbindelse med regulering. Ved byggetiltak og regulering skal det tas hensyn til utbyggingens effekt på trafikksystemet, lokalt vegnett, hovedvegnettet, parkering, nødvendig manøvreringsareal for henting og levering av varer og behovet for kollektivt transporttilbud.	
Bane NOR, 09.08.2024	Kommuneplanens arealdel må ta omsyn til jernbanens interesser. Bane NOR er avhengig av å uhindra kunne utføre drift, vedlikehald og utvikling av jernbanen, og kommuneplanen må ikkje leggje til rette for utbygging eller tiltak som reduserer jernbanens handlingsrom eller sikkerheit. Vi viser til vår uttale til førre offentleg ettersyn av planprogram, datert 15.02.2019, og understrekar at desse merknadane framleis gjeld. I tillegg til forhold omtalt i vårt førre brev, ønsker vi å påpeike at kommuneplan ikkje må inneha føresegner, omsynssoner eller andre plangrep som kan hindre eller problematisere drift, vedlikehald og utvikling av jernbanen. Dersom kommunen ønsker å legge inn føresegnet som medfører restriksjonar for eller vanskeleggjering av tiltak, eksempelvis byggegrenseføresegner, restriksjonar av omsyn til natur, miljø eller anna, ber vi om at føresegna gir unntak for tiltak tilknytt drift, vedlikehald og utvikling av jernbanen. Uttale 15.02.2019 Raumabanen går gjennom Lesja kommune. Raumabanen er viktig som turistattraksjon, i tillegg til å nyttast til gods- og persontransport. Det er på noverande tidspunkt vanskeleg å ta stilling til kva konsekvensar arealdelen kan få for jernbanen. Det er likevel nokre tema vi vil kommentere allereie no.	Innspillet tas til orientering. Dersom kommunen planlegger tiltak i nærheten av jernbanen, tar kommunen kontakt med Bane NOR. Viser til kommunes uttale i vedtatt planprogram i 2019. Kommunen vil fortsatt ta hensyn til innspillene til Bane NOR.

	<u>Arealbehovet til jernbanen og byggegrense mot jernbanen</u> Bane NOR er opptatt av å sikre for at drift og vedlikehald er mogleg, og at det finnes areal for eventuell vidare utvikling. Jernbanelovas § 10 sett ei generell byggegrense mot jernbane på 30 meter frå midten av næraste spor. Det kan ikkje gis anna byggegrense i kommuneplan. Vi ønskjer vidare at all Bane NORs eigedom visast som jernbaneformål i plankartet. <u>Sikringssone for jernbane over tunnelar og kulvertar</u> Det må visast omsynssone over jernbanetunnelar og kulvertar. Omsynssona må omfatte areal 30 meter ut frå både sider av tunnelen. Det må fastsettast naudsynte føresegner med forbod mot tiltak som sprenging, spunting, boring i grunnen, fundamentering eller andre tiltak som kan skade tunnelanlegget, utan særskild løyve frå Bane NOR. <u>Tryggleik og planovergangar</u> Jernbaneforskrifta har eit forbod mot etablering av nye planovergangar. Planovergangar er den største risikoen for tryggleik langs norske jernbanar i dag. Bane NOR vil ikkje akseptere tilrettelegging for utbygging som medfører etablering av nye planovergangar, eller auka trafikk over eksisterande planovergangar. Det er i planprogrammet vist til fleire område det kan vere aktuelt med utbygging. Dersom kommuneplanen legg til rette for utbygging som medfører auka trafikk over planovergang, må det setjast rekkefølgjekrav i føresegnene om etablering av planskilt kryssing av jernbanen før utbygging kan tillatast. Tryggleik ved planovergangar er nemnd som eit tema for ROS analyse/konsekvensutgreiing. Dette er positivt.	
--	--	--

	<u>Risiko- og sårbarheitsanalyse</u> For nye byggjeområde må det dokumenterast at planlagde tiltak ikkje får negative konsekvensar for jernbanen. Tryggleik for jernbanen må omtalast i ROS-analyse dersom planlagde tiltak kan ha følgjer for jernbaneinfrastrukturen direkte eller indirekte. Dei viktigaste tryggingaspekta knytt til jernbanen som må vurderast er tryggleik for jernbanens konstruksjon og togtrafikk, jernbanestøy og vibrasjonar, kryssing av jernbanelinja og ferdsel i jernbanespor. <u>Naturfare</u> Delar av områda langs Raumabanen ligg innanfor aktsemdsområde for snøskred, steinsprang og jord- og flaumskred. I samband med planprosessen må det vurderast om planlagt arealbruk kan få konsekvensar for jernbanen. Grunntilhøve og endra avrenning frå overflata kan medføre negative konsekvensar for jernbanen. For å kunne sikre tryggleiken føreset vi at det gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel og seinare reguleringsplanlegging vert gjennomført vurderingar av moglege konsekvensar av naturfare for jernbaneinfrastrukturen. <u>Støy</u> Langsiktige arealdisponeringar bør ikkje leggje opp til auka konflikt med støy frå jernbane. Dette gjeld særleg bygningar med støyfølsamt bruksformål som bustader, sjukehus, pleieinstitusjonar, fritidsbustader, skular og barnehagar. Dersom det planleggast for slike formål nær jernbanen bør det gjennomførast støyfagleg utgreiing som synleggjer ulike støynivå. Avbøtande tiltak med omsyn til støy bør	
--	--	--

	takast inn i føresegnene til planen. <u>Nasjonal og regional arealpolitikk</u> I overordna planlegging bør det leggjast vekt på statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging. Det inneber at det bør leggjast til rette for utvikling av kompakte tettstader, redusert transportbehov og klima- og miljøvennlege transportformer. Fortetting ved knutepunkt må prioriterast framfor nye utbyggingsområde. Det er også positivt om det leggjast til rette for kollektivtransport og gode overgangsmoglegheiter i kollektivknutepunkta og leggje til rette for gåande og syklende i tilknytning til kollektivknutepunkt og stasjonsområde. Elles bør det satsast på utvikling av eit tilfredsstillande parkeringstilbod for bil og sykkel ved togstasjonar og eit overordna mål om auka bruk av jernbane som kollektivtransport. Bane NOR har ei rekkje krav til planlegging i nærleiken av jernbane. Disse finnes i vår rettleiar for nasjonale jernbaneinteresser i arealplanlegging og i vårt tekniske regelverk.	
Bø grendeutvalg, 11.08.2024	Det er mer og mer søkelys på villreinens levkår og derfor bør fritidsbebyggelse i randsonene til de vernede områdene tas bort. Dette gjelder F08 Bø med 144 enheter og F09 Dalsideporten med 47 enheter (kommuneplanens arealdel 2013-2020). Det kan også vurderes om F07 Hauje med 33 enheter skal tas bort for mulig fritidsbebyggelse (kommuneplanens arealdel 2013-2020). Vi foreslår at F08 og F09 Dalsideporten igjen blir LNFR område.	Innspelet blir tatt til orientering og vurdert videre i prosessen.
Innlandet fylkeskommune, 12.08.2024	Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging Transport er en vesentlig bidragsyter til miljø- og klimaproblemer lokalt, nasjonalt og globalt. Det er gjennom arealforvaltningen nødvendig å redusere transportomfanget og legge til rette	

	for mer miljøvennlige transportmiddelvalg for å nå klimamålene. Dette er også en måte å følge opp FNs bærekraftsmål på; både bærekraftsmål nr. 13 Stoppe klimaendringene men også bærekraftsmål nr. 3 God helse ved å legge til rette for at barn og unge i størst mulig grad kan sykle eller gå til skolen. En samordnet bolig-, areal og transportplanlegging (SBAT) gjør det mulig å begrense arealbruken, redusere transportmengden og velge mer miljøvennlige transportmidler. Dette utgjør en vesentlig planleggingsoppgave for kommunen. En del av denne vurderingen er tilrettelegging for boliger og andre utbyggingsområder som skaper transport, på «riktige» steder i kommunen. Ved å prioritere utvikling innenfor eksisterende bosettingsstruktur vil flere kunne redusere transporten og kunne gå eller sykle til og fra sine daglige gjøremål. Fylkeskommunen forutsetter at statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (SPR-BAT) legger føringer for videre arbeid med kommuneplanens arealdel. Boligbebyggelse Kommunen ønsker å legge til rette for spredt bosetting gjennom hele bygda. Det er i dag en hovedvekt på eneboliger i kommunen, men kommunen vil i det videre planarbeidet se på utbygging av et mer variert botilbud som for eksempel leiligheter i sentrumsområder. En slik strategi er positiv og vil støtte opp om en bærekraftig samfunnsutvikling som tar hensyn til både sosiale, økonomiske og miljømessige faktorer. Ved å kunne ha mulighet for et bredere spekter av boligtyper kan kommunen imøtekomme ulike behov i befolkningen, inkludert unge, eldre, familier, og personer med nedsatt funksjonsevne. Dette kan f.eks bidra til et mer inkluderende samfunn hvor flere har mulighet til å bo og trives sentralt.	Kommunen merker seg at Innlandet fylkeskommune er positive til sentrumsutvikling. Kommunen jobber nå med ny boligsosial plan.
--	--	--

	naturmangfold, veistandard og vann og avløpskapasitet blir vurdert. Vi ser det som positivt at kommunen skal jobbe med en strategisk plassering av fritidsboliger med fortetting av allerede bebygde hytteområder. Kommunen viser i sitt planprogram til fylkeskommunens arealregnskapsverktøy i forhold til planreserve for fritidsboliger. Dette finner vi positivt, og håper verktøyet kommer til nytte i videre arbeid. Trafikkavvikling og trafikksikkerhet Fylkeskommunen legger til grunn at trafikkavvikling og trafikksikkerhet knyttet til alle nye utbyggingsområder blir tema og belyses. Det må legges vekt på at nye boligområder tilrettelegges for myke trafikanter, og om nye utbyggingsområder medfører behov for tiltak på vegnettet. Kommunene er en sentral aktør i trafikksikkerhetsarbeidet. I Meld.St. 40 (2015-2016) – Trafikksikkerhetsarbeidet, samordning og organisering - pekes det på Folkehelseloven, der kommunene har et ansvar for å fremme helse og trivsel, og forebygge ulykker blant kommunens innbyggere. Kommunen er også vegeier, arealmyndighet, skole- og barnehageeier, arbeidsgiver, transportør og kjøper av transporttjenester, som alle er viktige områder innenfor trafikksikkerhetsarbeidet. Ifølge stortingsmeldingen innebærer dette i praksis at kommunene må arbeide systematisk og tverretatlig med trafikksikkerhet. I Nasjonal transportplan (NTP) 2022-2033 pekes det på viktigheten av at kommunene har gyldige og operative trafikksikkerhetsplaner. Dette innebærer at kommunene har oppdaterte planer med hensyn til kunnskapsgrunnlag og planperioder, og at planene revideres og vedtas i kommunestyret hvert fjerde år. Det anbefales at de kommunale trafikksikkerhetsplanene følger nasjonale og regionale	I forslag til planstrategi ligger rullering av trafikksikkerhetsplan i Lesja.
--	---	--

	føringer på trafikksikkerhetsområdet jf. Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet, fylkeskommunens handlingsprogram for fylkesveger og fylkets trafikksikkerhetsutvalg (FTU) sin handlingsplan. Gyldige og operative trafikksikkerhetsplaner er også et kriterium for at kommunene kan søke fylkeskommunen om tilskudd til skolevegtiltak/Hjertesoner. Ifølge Trygg Trafikk sin oversikt https://www.tryggtrafikk.no/opplaering/trafikksikker/godkjente-kommuner/ er Lesja kommune godkjent som Trafikksikker kommune og resertifisert i 2019. Ordningen er et verktøy for systematisk og tverrsektorielt trafikksikkerhetsarbeid i kommunene, og innebærer at kommunen innarbeider definerte trafikksikkerhetstiltak/rutiner innenfor sine virksomhetsområder. Det skal herunder innarbeides tiltak/rutiner i barnehage, skole, teknisk avdeling, planavdeling, kulturavdeling og helsestasjonen. En godkjenning som «Trafikksikker kommune» innebærer ingen garanti mot ulykker, men er en dokumentasjon på at kommunen jobber systematisk og tverrsektorielt for å forebygge trafikkulykker. Fylkesveg Fylkeskommunen har ansvaret for drift, utbygging, planlegging og forvaltning av fylkesvegene, og som vegeier har vi ansvar for å ivareta våre interesser knyttet til fylkesvegnettet. Langs offentlige veger i uregulerte områder gjelder bestemmelser om byggegrenser angitt i vegloven. Med bakgrunn i veglovens § 29 vedtok Fylkestinget i 2020 en Vegnettsplan som differensierer og fastsetter byggegrensene. Vi ber derfor om at det i kommuneplanens arealdel tas inn en retningslinje (ikke bestemmelse) som sier at det er den til enhver tid gjeldende Vegnettsplan for Innlandet fylkeskommune, som	Innlandet fylkeskommune har mange gode moment som må jobbes videre med.
--	--	--

	skal legges til grunn ved behandling av dispensasjonssaker fra byggegrense langs fylkesveg. Det er Innlandet fylkeskommune som fatter dispensasjonsvedtak etter vegloven. Når det gjelder behandling av avkjørselssaker langs fylkesvegene, ber vi om at det også tas inn en retningslinje (ikke bestemmelse) i arealplanen som sier at det er retningslinjene for behandling av avkjørselssaker langs fylkesveg, er det den til enhver tid gjeldende Vegnettsplan for Innlandet fylkeskommune som skal legges til grunn. Det må søkes fylkeskommunen om avkjørselstillatelse. Kulturarv Stortingsmeldingen «Nye mål i kulturminnepolitikken: Meld.St.16 (2019-2020) setter nye nasjonale mål for kulturmiljøforvaltningen som er knyttet til engasjement, bærekraft og mangfold som sentrale tema. Formålet med denne stortingsmeldingen er «.. å tydeliggjøre kulturmiljøfeltet som en viktig del av klima- og miljøpolitikken». Stortingsmeldingen bør ligge til grunn for videre arbeid med planstrategien og kommuneplan. I 2021 vedtok Riksantikvaren en liste over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Oppland, hvor dalbunnen i Lesja er inkludert som et nasjonalt viktig landskap. Rapporten synliggjør hva landskapet er sårbart for, og kommer med råd til videre forvaltning. Vi oppfordrer kommunen til å ta med seg disse vurderingene i det videre arbeidet med kommuneplanen. I Lesja finnes også en stor andel verneverdig bebyggelse. Fortsatt bruk, gjenbruk og transformasjon av historiske bygninger og bygningsmiljøer kan bidra til trivsel og attraktivitet på både store og små steder, og ikke	kulturminnehensynene som er innarbeidet i gjeldende kommunedelplan videreføres i den nye arealdelen. Punktforslag innarbeides i kommuneplanen.
--	--	--

	minst miljøgevinster. Vi viser i den sammenheng til prosjektet «Bevar bygg – bevar klima» gjennomført av Innlandet fylkeskommune (2022), samt Riksantikvarens klimastrategi (2021) og faglige anbefalinger i Riksantikvarens strategi for by- og stedsutvikling (2021). Vi vil oppfordre til at kommunen benytter muligheten til å se en bærekraftig forvaltning av kulturmiljø som en ressurs i den generelle samfunnsutviklingen på alle disse områder og i planer for det grønne skiftet. Innlandet fylkeskommune vil høsten 2024 samarbeide med Riksantikvaren i utviklingen av en ny veileder for ROS-analyse på kulturmiljøfeltet. I 2025 starter arbeidet med en beredskapsplan for hele kulturfeltet, som også vil være viktig for kommunens beredskapsarbeid. Vi oppfordrer derfor kommunen til videre dialog med fylkeskommunen i dette arbeidet. Fylkeskommunen forutsetter at de kulturminnehensynene som er innarbeidet i gjeldende kommunedelplan videreføres i den nye arealdelen. Vi anbefaler at alle fredede kulturminner, nasjonalt og regionalt verneverdige kulturminner synliggjøres med hensynssoner med tilhørende bestemmelser/retningslinjer enten i arealplankartet eller i et tematisk kartutsnitt. Hensikten med dette er å kunne avklare et tiltaks forholdet til kulturminner så tidlig som mulig og på denne måten unngå konflikter senere. Vi oppfordrer kommunen til at følgende innarbeides i hovedplankartet: • <i>Alle automatisk fredete kulturminner, vedtaksfredete bygninger og anlegg samt listeførte kirker markeres med hensynssone jf. Pbl. §11-8 d (H730)</i> Følgende markeres med hensynssone etter pbl. § 11-8 c (H570): • <i>Kulturminner som er regulert til bevaring i gjeldende planer</i>	
--	---	--

	• <i>Kulturminner i kommunens kulturminneplan</i> • <i>Verdifulle kulturlandskap</i> Klima, miljø og naturmangfold De nasjonale og regionale føringene er oppdatert i planprogrammet. Det er svært positivt at villrein, seterområder og naturmangfold er blant de prioriterte temaene i planprogrammet. Vi vil også fremheve nasjonale forventinger om at det ved vurdering av tidligere godkjent arealbruk, også vektlegges hensyn til klima og naturmangfold. For fritidsboliger, bør ikke ny kunnskap avgrenses til samfunnssikkerhet og infrastruktur. Eksempelvis kan deler av planreservene i Bjorli-området potensielt være i konflikt med villreinbestanden i Snøhetta Vest. Meld. St. 18 2023–2024 Ein forbetra tilstand for villrein, oppfordrer kommunene ved revidering av kommuneplanen sin arealdel å ta hensyn til ny kunnskap om villreinen sin arealbruk. Vi vil i denne sammenheng vise til kartleggingen som er gjort i forbindelse med Kvalitetsnormen for villrein. Det har generelt vært store endringer i kunnskap og bevisstheten om villreinhensyn siden 2019. Det er også viktig merke seg at det i løpet av 2025 trolig vil vedtas en tiltaksplan for Snøhetta villreinområde. I tillegg i et lengre tidsperspektiv, kan det komme ny kunnskap ut av et felles FoU-prosjekt om villrein i Snøhetta. Øvrige hjorteviltarter har i utgangspunktet mindre behov for særskilt oppfølging i arealplaner. Det er imidlertid viktig å ha oppmerksomhet om deres trekkruiter. Vi ser det derfor som positivt at vilttrekk er lagt til som en del av silingskriteriene for innspill til byggeområder.	Kommunen deltar aktivt i tiltaksplaner og villreinprosjekt. Kommunen forholder seg til den store prosessen som var i Bjorli områdereguleringsplan som nylig er vedtatt. Kommunen har satt villrein som et av silingskriteriene til nye innspill. Kommunen tar innspillet til etterretning.
--	---	---

	Arealer langs vann og vassdrag er viktig for naturmangfold, friluftsliv, næringsliv og bosetting. Nordsiden av Lesjaskogvatnet nevnes som et aktuelt område for satsning på fritidsboliger. Vi forventer at konsekvensutredningen ser på virkninger av vann- og vassdragsnære utbyggingsområder. Videre at det i arealdelen utarbeides bestemmelser som ivaretar vassdragsmiljø, kantvegetasjon og byggeforbudssoner. Kantvegetasjon bør sikres langs alle vassdrag, og ikke avgrenses til kun områder regulert for fritidsbebyggelse. Det anbefales det at det fastsettes krav om minimum 10-15 meters bredde for vassdrag med års-sikker vannføring, og 5 meters bredde for vassdrag uten års-sikker vannføring. En funksjonell kantsone tjener flere formål knyttet til både biologisk mangfold, fisk, vannkvalitet, landskap og friluftsliv, og vil også bidra til å motvirke erosjon langs vassdragene. Dette vil også kunne fungere som vilthabitat og viltkorridor, og det må sikres en best mulig funksjon. Vi foreslår følgende bestemmelse i arealdelen for å sikre ivaretagelse av vassdragsmiljøet: <i>«Kantsone langs vann og vassdrag: Langs alle vassdrag i kommunen skal det avsettes en sone på minimum x meter for sikring av kantvegetasjon. Innenfor denne sonen er det ikke tillatt med snauhogst og bebyggelse. Rydding av stier, fiskeplasser samt uttynnings- /plukkhogst er derimot tillatt».</i> Byggeforbudssonene i eksisterende arealdel bør som minimum videreføres. Kommunen bør se på muligheten for å øke byggeforbudssonen ved fortetting i utbyggingsområder langs Lesjaskogvatnet. Vannet inngår i område for verneplan for vassdrag (Rauma, Istra), og generelt sett anbefaler vi 100-150 meters byggeforbudssone til vann og vassdrag med årssikker vannføring.	> >
--	---	-------------------------

	Vannforskriften setter miljømål for alle vannforekomster, og den regionale vannforvaltningsplanen er et verktøy for å følge opp vannforskriften og oppnå miljømålene som er satt. Alle planforslag og tiltak etter pbl § 1-6 som berører overflatevann og grunnvann skal vurderes etter miljømålene som er fastsatt i regional vannforvaltningsplan. For å sikre at dette blir ivaretatt og at arbeidet etter vannforskriften blir fulgt opp og synliggjort, er det viktig at regional vannforvaltningsplan implementeres i kommuneplanens arealdel.	Innspillene fra fylkeskommunen tas til orientering og vil bli jobbet med i arealdelen.
Dovre fjell nasjonalparkstyre, 13.08.2024	Dovre fjell nasjonalparkstyre mener Lesja kommune i sitt forslag til planprogram for kommuneplanens arealdel legger opp til gode prosesser for å komme fram til et godt resultat. Vi vil påpeke følgende tema som er viktig for å sikre verdiene i de verneområdene vi forvalter: 1. Lesja kommune framholder hyttebygging som næringssatsing, med særlig fokus på Bjorli. Utbygging og tilrettelegging utenfor verneområdene virker ofte mye inn på de verdiene vi skal ivareta. Det er derfor viktig at planprogrammet legger opp til grundige konsekvensvurderinger for omkringliggende fjellområder og villrein av økt hyttebygging. 2. Deler av sæterområdene på Dalsida ligger også innenfor verneområdene. God samordning av retningslinjer og bestemmelser i arealdelen med ny forvaltningsplan for verneområdene vil forenkle forvaltningen for både kommune og nasjonalparkstyre. Dette er noe også Dovrefjell nasjonalparkstyre vil ha fokus på i revisjonsprosessen for forvaltningsplanen. 3. Lesja kommune synliggjør i forslaget på en god måte at leveområdene til villreinen skal ivaretas.	Kommunen takker for godt innspill og vil følge det opp i arbeidet med arealdelen.

Treindustrien, 14.08.2024	Lesja avvirket cirka 19 000 kubikkmeter tømmer i 2023, og er en av flere viktige skogkommuner i Gudbrandsdalen. Skognæringen bidrar med arbeidsplasser og aktivitet i lokalsamfunnet, og har god kunnskap om lokale natur- og friluftsverdier. Treindustriens bedrifter i Innlandet fylke trenger stabilitet, og forutsigbar råvaretilgang er avgjørende for hele den skog- og trebaserte verdikjeden. Næringen pekes på som et satsningsområde i Grønt industriløft, og bedriftenes grønne omstillingsarbeid forutsetter lønnsomhet i et tøft marked. Bærekraftig skogforvaltning Treindustrien legger FNs bærekraftsmål til grunn for sin virksomhet, og stiller seg positiv til intensjonene i Naturavtalen. Bærekraftsmål 15.2 – om livet på land – forteller at avskoging må stanses, og at all skog må forvaltes på en bærekraftig måte. Bedriftene i Treindustrien kjøper trevirke som er miljøsertifisert gjennom de internasjonalt anerkjente skogsertifiseringsordningene PEFC og FSC. Det betyr at skogen forvaltes i henhold til enten PEFC Norsk Skogstandard eller FSC Standard for skogbruk i Norge, og at hensyn til både naturmangfold og friluftsliv ivaretas basert på beste tilgjengelige kunnskapsgrunnlag. Fagmiljø, naturvernorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner, skognæringen, treindustrien og andre aktører er involvert når standardene utarbeides. Kommunen bør involvere skogbruksfaglig kompetanse i planprosessen, både internt i organisasjonen og fra næringen. Også PEFC har nyttig kunnskap om skogforvaltning i Norge. I kommuneplanen skal intensjonene i FNs bærekraftsmål og Naturavtalen omsettes i gode mål og tiltak for lokalsamfunnet. Bærekraftsmål 11.3 – om byer og lokalsamfunn – tar til orde for deltagende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging. Dette er	Kommunen benytter skogbruksfaglig kompetanse fra felles landbrukskontor og bruker lokale skogeierlaget til høringspart i ulike saker.
---	---	--

	spesielt viktig i arealspørsmål der et bredt og solid kunnskapsgrunnlag må på plass for å finne de beste løsningene. Avskoging for utbyggingsformål må unngås, spesielt når det gjelder høyproduktiv skog. Fortetting og transformasjon må vurderes først, og "grå arealer" bør tas i bruk. Skogforvaltning, arealbruk og stedsutvikling henger sammen, og løsninger som påbygg og ombygg er positivt også for at naturområder skal skjermes. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging påpeker at "nedbygging er den arealbruksendringen som gir størst utslipp av klimagasser". Avskoging fører også press på gjenværende skogareal. Jordvernet må styrkes for å unngå at skog blir erstatningsareal for tapt matjord. God by- og stedsutvikling Kommunen setter rammen for samfunnsutvikling i lokalsamfunnet, og opptre i flere viktige roller. Planmyndigheten bestemmer hvilke områder som er åpne for fortetting, transformasjon, videreutvikling og utbygging. Som byggeier og bestiller har kommunen muligheten til å være ambisiøs og framtidsrettet – til å være en pådriver for inkluderende og nytenkende byggeprosjekter som ivaretar klima og natur. Kommunen bør bruke rollene som planmyndighet, byggeier og bestiller til å satse på videreutvikling av "grå arealer", og å unngå utbygging på naturområder. Videreutvikling, rehabilitering og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse for å dekke nye behov er ofte mer hensiktsmessig enn å bygge nytt. Kommuneplanen bør åpne for justering av høydebegrensninger i eksisterende reguleringsplaner. Dette gjør det mulig med påbygg i	
--	---	--

	høyden. Det kan gi flere boliger raskt, og er både areal- og ressurseffektivt. Tiltaket kan også gi et økonomisk bidrag til andre tiltak som gir økt energieffektivitet (ny fasade) og sikrer universell utforming (heis). Dette lar flere leve gode liv i egne hjem, lavt nede på omsorgstrappa. Byggeprosjekter i offentlig regi bør stille krav til PEFC- eller FSC-sertifisert trevirke. Dette sikrer at byggematerialene hentes fra bærekraftig forvaltet skog. Kommunen bør sette klare mål for tilstrekkelig boligbygging på en måte som samtidig ivaretar klima og natur.	Innspillet blir oppfattet generelt og tas til orientering.
Naturvernforbundet, 14.08.2024	Naturavtalen Norge signerte i Montreal inneholder mange mål, bl.a. at 30 % av verdens land- og havområder må vernes og 30 % av ødelagt/forringet natur skal restaureres innen 2030. Avtalen sier også at all natur skal forvaltes bærekraftig. Disse perspektivene oppfordrer vi Lesja kommune til å ha med seg i forbindelse med planarbeidet når kommuneplanens arealplan skal ferdigstilles og vedtas. Plandokumentene viser at Lesja har en planreserve på 777 dekar for fritidsbebyggelse. I forbindelse med dette er det viktig å gjennomføre en planvask for å fjerne arealtiltak som innebærer bygging i myr og andre karbonrike naturtyper eller fører til mer nedbygging av verdifull natur. I plandokumentene leser vi at kommunen er «bevisst på vårt ansvar for å bevare villreinen». Dette er bra, og planarbeidet må sikre at villreinens leveområder blir ivaretatt gjennom å både planvaske	To av silingskriteriene er myr og villrein.

	eksisterende arealplan og unngå nye tiltak som påvirker villreinen negativt. Vi ber også om at planarbeidet gjennomføres med fokus på arealnøytralitet, gjennom å gjenbruke allerede utbygde arealer framfor å gjøre inngrep i mer natur, og dermed stanse arealforbruket. Arealnøytralitet handler om å være mer restriktive i arealplanleggingen for å unngå nye naturinngrep. Det skal ikke tas hull på nye områder uten å tilbakeføre et annet område, slik at summen blir null og vi stopper forbruket av natur. Vi ber i tillegg kommunen om å gjennomgå alle relevante kommunale planer med mål om å bidra til å ta vare på natur. FNs naturpanels rapport fra 2019 slår fast at menneskelig aktivitet har medført omfattende endringer i 75 % av landarealet i verden, 50 % av elvene og 66 % av marint miljø. Tapet av naturmiljøer øker. Flere arter utryddes enn noen gang tidligere i menneskehetens historie. Av anslagsvis 8 millioner arter på jorda i dag, er 1 million utrydningstruet. Globalt antas det at forringelse av natur utgjør tap på mer enn 10 % av verdens økonomi. Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) viser at 2456 arter trues av utryddelse. Det betyr at ca. 25 % av de påviste artene i Norge er på rødlista. I 90 % av tilfellene skyldes dette endringer i arealbruk. FNs klimapanel rapport fra 2022 slår fast at det er umulig å bremse global oppvarming uten at naturødeleggelsene stanses. Mellom 30 og 50 % av verdens landområder, ferskvann og hav må få beskyttelse. I forbindelse med utbyggingssaker gis det hvert år mellom 1500 og 1700 dispensasjoner i Norge. Naturens rettsvern er altfor svakt. Lovverk som er ment å beskytte natur, må forvaltes etter intensjonen.	Kommunen har ikke et lokalt mål om arealnøytralitet, skal gå gjennom nye og ubebygde areal i arbeidet med arealdelen. Lesja kommune har 76% vernet område. Innspillet tas til orientering.
--	---	---

	I år 1900 var halve Norge villmarkspreget. I 2018 var dette tallet sunket til 11,5 % (Miljøstatus Norge). Den fortsatte bit for bit-nedbyggingen, også i verneområder, ødeleggelser naturtyper og artenes leveområder. Dette er den største trusselen mot den nasjonale og globale dugnaden som trengs for å stanse naturtapet. En undersøkelse utført av Ipsos viser at 54 % av Norges befolkning mener at hyttebygging går for hardt ut over naturen. En annen undersøkelse viser at 87 % av befolkningen mener at naturopplevelse er viktig. En rapport fra Norsk institutt for naturforskning fra i fjor viser at det samlet er tomtereserver til ytterligere 2 millioner hytter i Norge. Dette er en av de største truslene mot norsk natur.	
Nasjonalparkstyret for Reinheimen, 15.08.2024	Lesja kommune er ein av dei store utmarkskommunane i Innlandet, der 75,9 % av arealet er verna som nasjonalpark med 54,4 %, eller landskapsvernområde med 21,5 %. I Reinheimen området så har Lesja kommune det største arealet med 29 % av arealet innafor Reinheimen nasjonalpark og Lordalen landskapsvernområde. Sikring av leveområdet til villreinstammen i Reinheimen-Breheimen villreinområde er hovudformålet med oppretting av Reinheimen, og arealet innafor Lesja kommune utgjer dei mest sentrale og viktige funksjonsområder for villreinstammen, som viktige trekkpassasjer og kalvings- og oppvekstområde. Villrein treng heile leveområdet, både innafor og utafor nasjonalparken. Derfor er kommunen sin arealforvaltning i randsona til verneområda avgjerande for å sikre ein livskraftig villreinstamme i framtida, og vil kunne påverke verneverdiar og formålet med nasjonalparken.	Kommunen takker for godt innspill og vil følge det opp i arbeidet med arealdelen.

	Det er positivt at planen legg opp til å sikre lokale viktige naturområde, seterområde og leveområde til villreinen gjennom omsynssoner, føresegner og retningslinjer. Samtidig er det og viktig at planen ikkje legg opp til større utbyggingar eller andre tiltak som vil påverke verneområdet negativt, eller skape auka trafikk i villrein sitt leveområde. Sidan det eksisterar mange byggverk av ulik karakter i verneområda, vil enkelttiltak kunne utløyse søknadsplikt etter verneforskrift, og i mange tilfelle også paralell vurdering etter både Pbl og verneforskrift. For å sikre effektiv saksbehandling og tilstrekkeleg informasjon til både saksbehandlere og søkjarar, kan det til dømes i innleiinga til kommuneplanen sine føresegner blir presisert kva for tiltak som skal behandlast etter fleire lovverk. Planprogrammet inneheld også oversikt på nasjonale og regionale føringar (kap.3), men her bør det også nemnast spesielt resultatene frå arbeidet med ny kvalitetsnorm for villrein, som i tillegg til å skildre tilstanden og utfordringar til villreinen i området, også skal være eit styringsverktøy, både for miljøforvaltninga og for andre sektor- og planmyndigheitar. I tillegg la regjeringa fram ein ny Stortingsmelding om Villrein i april 2024, som også vil gi føringar for tiltaksplanar og kommunen sin arealforvaltning. Det blir også vist til områdereguleringsplan for Bjorli, der nasjonalparkstyret for Reinheimen gav uttale til planprogrammet 02.11.2020, med innspel om behov for konsekvensutgreiing av om reiselivsutbygging og auka aktivitet på austsida av E136 vil kunne føre til auka ferdsel vestover inn i Reinheimen nasjonalpark, og påverke verneverdiane og villrein i området.	Stortingsmelding om Villrein blir lagt inn i oversikt for nasjonale og statlige føringar.
--	--	--

	Nasjonalparkstyret for Reinheimen ønskjer å vera ein aktiv samarbeidspart i planprosessar og bli involvert så tidleg som mogleg for å kunne gje innspel og merknader til relevante tema for planarbeidet.	Øvrige innspill tas til orientering.
Statsforvalteren i Innlandet, 30.08.2024	Planprosessen med revidering av arealdelen til kommuneplanen har tatt tid, og framdriftsplanen legg opp til planvedtak ved årsskiftet 2026/2027. Frå oppstart i januar 2017 til planvedtak vil det då ha teke 10 år. På denne tida har det skjedd vesentlege endringar i ulike nasjonale føringar og andre forhold som har betydning for korleis ein vurderer arealdisponeringa. Statsforvaltaren meiner det kan vere ein fordel å prioritere framdrifta i planprosessen slik at planen ikkje blir utdatert før den vert vedtatt. Under vil vi berre kommentere punkt i planprogrammet der vi har merknader/kommentarar. Når det gjeld ulike innspel til nye arealføremål, så meiner vi at kommunen først må vurdere desse opp mot silingskriteria og ulike nasjonale/regionale/kommunale føringar. Arealbruk og arealutnytting Sidan førre revidering av planprogrammet har det vorte vesentleg sterkare merksemd rundt det høge arealforbruket i landet, og i dei nasjonale forventningane for 2023-2027 er dette omhandla i ulike forventningar. «Planvask» har kome tydelegare fram, og kommunen har sjølv omtalt dette under pkt. 4.5 Tomtereservar fritidsbustader Lesja og i pkt. 5.2 Fritidsbygging. I dei nasjonale forventningane er dette blant anna omtalt slik i forventning nr. 47 <i>Ved revidering av arealdelen i kommuneplanen, vurderer kommunen om tidlegare godkjend arealbruk skal endrast av omsyn til klima, naturmangfald, kulturmiljø, jordvern, reindrift,</i>	

	<i>klimateilpassing, samfunnstryggleik og eit føremålstenleg utbyggingsmønster.</i> Kommunen viser sjølv til fylkeskommunen sitt arealregnskap som viser at det er ein betydeleg planreserve på 777 daa for fritidsbustadføremål. Ved ein rask kikk på dette, så kan det sjå ut til at desse areala berre er det som er regulert og som det ikkje er bygd på, og at ein ikkje har fått med seg areal som berre ligg med føremål fritidsbustad i arealdelen. Vi meiner at det er viktig å skaffe seg ein god oversikt over alle arealføremål og kva som er utbygd og kva som er reserve. Statsforvaltaren meiner det er viktig å redusere arealforbruket og det er då viktig å ha ei høg utnytting av dei areala som vert tatt i bruk. Fortetting og gjenbruk/omforming av areal må vurderast før ein legg ut nye areal. Ein må heller ikkje legge ut meir areal en naudsynt, då det av erfaring gir ei dårlegare arealutnytting. Det er betre å legge opp til oftare og meir avgrensa rulleringar av Arealplanen. Bustader Kommunen legg opp til å vidareføre spreidd utbygging av bustader gjennom heile bygda frå Bjorli til Joramo gjennom dispensasjon og retningslinjer for dette. Kommunen har i gjeldande plan hatt inne at ein ønsker å legge til rette for store bustadtomter for å tiltrekke seg nye, eller for å behalde innbyggjarar. Store og spreidde tomter gjer infrastruktur som veg, vatn og avlaup og drift av dette dyrare, og det vil ikkje gjere det enklare å få	Kommunen går gjennom planreserven i vidare arbeid med arealdelen. Kommunen ønsker fortsatt å tilrettelegge for spreidd bostadbygging og store tomter, men har også fokus på andre boformer som f.eks leiligheter.
--	---	---

	ein akseptabel økonomi i bustadbygginga. Store tomter er heller ikkje i tråd med ei god arealutnytting. Det er avgrensa med bygging av nye bustader i kommunen, og vi meiner det kan vere rett å prøve å konsentrere utbygginga mot sentra som er i kommunen, og også ser på moglegheitene for meir konsentrerte buformer. Av erfaring kan det vere at kommunen bør ha ei meir aktiv rolle for å klare å løyse ut interesse for utbygging av for eksempel leilegheitsbygg. Fritidsbustader Kommunen legg opp til å fortsette å satse på utbygging av fritidsbustader som ein strategi for næringsutvikling. Som tidlegare nemnt har kommunen ein betydeleg arealreserve for utbygging, både regulert og avsett for regulering i gjeldande arealdel. Statsforvaltaren ventar at det med bakgrunn i nye føringar vert gjort ei ny vurdering av kor og kor mykje areal som vert lagt ut til fritidsbustader i denne planen. I dette ligg og at ein må vurdere på nytt areal som ikkje er realisert i dag. LNFR-områder Størstedelen av kommunen ligg som LNFR-område og på desse areala er det både bygg som er i tråd med arealformålet og bygg som ikkje er i tråd med formålet, som bustader, fritidsbustader og til dels næringsbygg. Tiltak på bygg som ikkje er i tråd med arealføremålet må handterast som dispensasjon frå arealformålet. Mange dispensasjonar er med på å uthole planen som eit styringsreiskap, og summen av konsekvensane av dispensasjonane blir ikkje/eller i liten grad vurdert. For å redusere talet dispensasjonar og få betre styring, kan ein vurdere å bruke LNFR-spreidd formål for eksisterande bygg jf. Plan- og	Kommunen vil vurdere areal som ikke er realisert i dag i arbeidet med arealdelen. Kommunen ønsker å fortsette med å gi
--	---	--

	bygningslova § 11-7 andre ledd nr. 5 b. med tilhøyrande føresegner. Dette fordrar at det vert gjort konsekvensutgreiing av endring frå LNFR til LNFR-spreidd med dei rammene som vert lagt i føresegnene til LNFR-spreidd. Vi har registrert at det er ein del dispensasjonar knytt til utviding av fritidshus og jakt/fiskebuer i fjellet, både innanfor og utanfor verneområde etter naturmangfaldlova. Regional plan for Dovrefjellområdet omfattar areal på nordsida av dalføret og i Lesja er dette lagt ut til NVO1 - Nasjonalt villreinområde 1, BS1 – Buffersone 1 og BO- Bygdenært område. Det er knytt ulike retningslinjer til dei forskjellige sonene. For buffersone BS1 på Dalsida er det sagt følgjande om eksisterande fritidseigedomar: <i>Her gjeld dei felles retningslinjene for buffersonene. Det legges vekt på å prioritere eksisterende bedrifter og virksomheter framfor å etablere nye. Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse/fritidseiendommer utover det som allerede er godkjent gjennom reguleringsplan eller kommuneplan. Det kan gis rom for tilbygg, uthus og anneks på eksisterende fritidsbebyggelse innenfor en øvre ramme på 120m2 bruksareal (BRA). Parkeringsareal kommer i tillegg. Lokale rammer for bebyggelsen må konkretiseres i kommunale planer og fastsettes ut fra henssynet til villrein, bebyggelsens synbarhet og beliggenhet (snaufjell/skog), terreng, nærhet til vann og vassdrag og tilpasning til omkringliggende bebyggelse. (Vår understreking)</i> Vi meiner at både for å følgje opp regional plan og gjere saksbehandling av enkeltsaker enklare, kan det vere hensiktsmessig å bruke LNFR-spreidd fritidsbygning med føresegn for eksisterande fritidsbustader i desse områda. Då kan ein variere om ein skal opne for utviding og eventuelt kor stor utviding i ulike områder. I område som er	dispensasjoner slik som i dag, og kommer ikke til å tilrettelegge for LNFR spredt. Kommunen oppfatter seg som restriktive i behandling av saker innenfor disse områdene, men har fokus på bygdenære områder som er vårt utviklingsområde. Ved bruk av LNFR-spredd vil dette være en tidkrevende
--	--	--

	sårbart for villrein kan ein for eksempel ha ei vesentleg lågare ramme for utviding. Samfunnstryggleik Planprogrammet gir gode føringar for det vidare arbeidet, men kommunen sin «Heilskaplege analyse av risiko- og sårbarheit» er ikkje nemnt. Statsforvaltaren anbefaler at kunnskap og funn i denne vert innarbeidd i planprogrammet for å sikre at arealdelen til kommuneplanen vidarefører kunnskap frå denne. Vidare er det positivt at ny kunnskap om risiko og sårbarheit vert lagt til grunn ved vurdering av eksisterande reguleringsplanar. Vi legg til grunn at vurderingar vert dokumentert i det vidare planarbeidet, og at analyse av risiko- og sårbarheit vert brukt som kunnskapsgrunnlag inn i dette arbeidet. Konsekvensutgreiing Når det gjeld konsekvensutgreiing er det i punkt 6.1.3 vist til rettleiar T-1493 frå 2012. Føresegna om konsekvensutgreiing har blitt endra etter 2012, og aktuell rettleiar på området er blant anna rettleiaren frå Kommunal og moderniseringsdepartementet, H-2487 Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Miljødirektoratet har også ein nettbasert rettleiar, M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø som kan være nyttig å kjenne til sjølv om den meir er knytt opp mot reguleringsplanar og tiltak.	prosess og vanskelig å treffe arealmessig. Kommunen legger til grunn ny kunnskap, men setter ikke retningslinjer for enkeltområder. Heilskapleg ROS-analyse er under sluttbehandling. Riktig rettleder vil bli satt inn.
Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, 05.09.2024	Etter forrige uttalelse i 2019 har det tilkommet stortingsmelding for villrein som bør tas inn under oversikten over nasjonale føringar under punkt 3.2 i planprogrammet. Innkomne innspill vil bli vurdert etter åtte silingskriterier og villrein er ikke nevnt spesifikt som et av disse silingskriteriene, men sekretariatet mener at villrein vil bli vurdert under flere av kriteriene likevel.	Innspelet takast til etterretning. Stortingsmelding for villrein tas inn under oversikten over nasjonale føringar

	Deriblant i kriteriene; konflikt med verneområder, konflikt med viktige natur- og friluftsområder eller hovudvilt-trekk. Stortingsmelding for villrein bør tas inn under oversikten over nasjonale føringer under punkt 3.2 i planprogrammet.	under punkt 3.2 i planprogrammet.
--	---	--